

Ταξιδεύοντας στο χρόνο

Τι μας μένει τελικά από τα μαθητικά μας χρόνια;

Βαρβάρα Ρεκλείτη *

Στην προσπάθεια μας να φανταστούμε πώς θα θέλαμε να εκπαιδεύονται τα παιδιά μας, συνειδητοποιήσαμε ότι είναι πολύ δύσκολο να ονειρευτούμε, να σχεδιάσουμε και να προχωρήσουμε με σταθερά βήματα στο μέλλον αν πρώτα δε δεχτούμε ότι το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα έχει και μια πορεία, ένα παρελθόν το οποίο πολλοί από μας αγνοούμε. Έτσι λοιπόν στραφήκαμε σε μια αναζήτηση, αναζήτηση του... «γενεογράμματος» - θα μπορούσαμε να πούμε - της εκπαίδευσης. Στόχος μας δεν είναι να εκθειάσουμε, ούτε και να καταδικάσουμε τις πρακτικές του τότε. Στόχος μας είναι να αρχίσουμε σιγά σιγά να βλέπουμε με διαφορετικό μάτι το παρελθόν. Έτσι θα μπορέσει ο κάθε ένας από εμάς να αποφασίσει τί από το παρελθόν δεν του ταιριάζει και το απορρίπτει, τί τον προβληματίζει και τί του κάνει νόημα και θα 'θελε κάπως να το εντάξει στο σήμερα.

Ελπίζουμε μέσα από τα άρθρα στην στήλη «ταξιδεύοντας στο χρόνο» να καταφέρουμε να εντάξουμε τις καλές πρακτικές του τότε στο τώρα και σε συνδυασμό με σημαντικές δεξιότητες του σήμερα να τις χρησιμοποιήσουμε για τον σχεδιασμό της εκπαίδευσης του αύριο.

Προσπαθώντας να ανακαλύψουμε τί είναι τελικά αυτό που μένει στους μαθητές απ' τα μαθητικά τους χρόνια ζητήσαμε από τον κύριο Στέφανο Χαρτουλάρη - έναν 60χρονο επιτυχημένο Πολιτικό Μηχανικό που κατάγεται από ένα μικρό χωριό λίγο έξω απ' το Γύθειο - να μας δώσει μια γεύση απ' τα μαθητικά του χρόνια.

Συν: Καλησπέρα σας κύριε Χαρτουλάρη. Για αρχή θα θέλαμε να μας πείτε ποιά χρονική περίοδο και πού πήγατε δημοτικό και γυμνάσιο;

Σ.Χ: Στην πρώτη τάξη του δημοτικού πήγα το 1953 και τελείωσα την 6^η γυμνασίου, σημερινή 3^η λυκείου, το 1965. Δημοτικό πήγαινα στο μονοτάξιο σχολείο του χωριού μου, όπου είχα τον πατέρα μου δάσκαλο. Γυμνάσιο έκανα τα δύο πρώτα χρόνια στο Γύθειο και τα υπόλοιπα στην Αθήνα.

Συν: Μπορείτε να μας πείτε αν θυμάστε, πώς γίνονταν το μάθημα στο δημοτικό τότε;

Σ.Χ: Το δημοτικό όπως ανέφερα παραπάνω, ήταν μονοτάξιο και ήμασταν σε μία αίθουσα όλοι μαζί, 3 με 4 παιδιά από κάθε τάξη. Ο δάσκαλος έκανε μάθημα στα παιδιά κάθε τάξης για περίπου 20 λεπτά. Οι υπόλοιποι μαθητές διάβαζαν ή έκαναν ασκήσεις που τους είχε βάλει ο δάσκαλος, μέχρι να έρθει η σειρά τους να κάνουν μάθημα.

Συν: Απ' τα χρόνια του δημοτικού τί θυμάστε πιο έντονα;

Σ.Χ: Επειδή ήταν χωριό και όλα τα παιδιά ήμασταν μαζί ήταν μια διαφορετική εμπειρία το μονοτάξιο - δεν ξέρω και αν υπάρχουν πια μονοτάξια σχολεία. Είχες την ευκαιρία όταν ήσουν μικρός να ακούς τους πιο μεγάλους και αντίστοιχα όταν γινόσουν ο πιο μεγάλος να μπορείς να καταλαβαίνεις - αφού το είχες περάσει και εσύ - πώς λειτουργούν και πώς μαθαίνουν τα μικρά παιδάκια. Είχε μια ιδιαιτερότητα αυτό το πράγμα. Βλέποντας έναν άνθρωπο, τον δάσκαλο, να συμπεριφέρεται απ' την μια στιγμή στην άλλη

πολύ διαφορετικά στα μικρότερα, στα μεσαία και στα μεγάλα παιδιά, θα μπορούσα να πω ότι ένιωθες το εκπαιδευτικό σύστημα πιο οικείο.

Συν: Τότε οι δάσκαλοι χρησιμοποιούσαν το ξύλο σαν μέτρο συμμόρφωσης. Μπορείτε να θυμηθείτε σαν παιδί πως νιώθατε γι' αυτού του είδους την τιμωρία;

Σ.Χ.: Κοιτάζτε, ήταν βέβαια αυστηρός ο συγκεκριμένος δάσκαλος αλλά ήταν δίκαιος. Δηλαδή έδερνε μόνο στις ακραίες περιπτώσεις. Δεν θα έδερνε κάποιον επειδή δεν διάβασε, θα του έβαζε μια τιμωρία, θα τον σήκωνε όρθιο ή θα τον έβαζε να γράψει κάτι πολλές φορές.

Το ξύλο ήταν τιμωρία που έμπαινε μόνο σε ακραίες περιπτώσεις, π.χ. θυμάμαι κάποια στιγμή ενώ είχα σηκωθεί κάτι να πω, οι συμμαθητές μου έβαλαν έναν διαβήτη στο θρανίο μου, έκατσα πάνω του και καρφώθηκε στο πόδι μου. Προφανώς οι δράστες, που ήταν ξεκάθαρο ποιοι ήταν έφαγαν ξύλο, αλλά έφαγα και εγώ ξύλο με την έννοια ότι συμμετείχα σε κάποια παιχνίδια επικίνδυνα, άρα είχα και εγώ την ευθύνη μου παρότι ήμουν το θύμα. Πολλές φορές μας έδερνε όταν είχαμε αντικοινωνική συμπεριφορά. Για παράδειγμα μια γιαγιά κάποια φορά πήγε και είπε στο δάσκαλο ότι τέσσερις από μας, συμπεριλαμβανομένου και εμού, κατουρήσαμε στην αυλή της. Αυτό το θεωρούσε και σωστά, εξαιρετικά άπρεπο οπότε μας έδειρε γι' αυτό.

Συν: Άρα ο ρόλος του δάσκαλου στο χωριό δεν περιοριζόταν μόνο στις ώρες που έκανε μάθημα.

ΣΧ: Ε βέβαια, η τιμωρία σχετιζόταν περισσότερο με την συμπεριφορά μας και μέσα και έξω απ' το σχολείο. Μιλάμε δηλαδή περισσότερο για πειθαρχία όχι για τιμωρία.

Εγώ σαν δασκαλοπαιδί που ήμουνα έχω φάει μια-δυο φορές ξύλο απ' τον πατέρα μου με το ρόλο του δάσκαλου, ενώ ποτέ δεν με έδειρε σαν πατέρας.

Συν: Αν φύγουμε απ' το δημοτικό και πάμε στο γυμνάσιο, απ' τους καθηγητές σας ποιον θυμάστε πιο έντονα και γιατί;

Σ.Χ.: Κοιτάζτε, **θυμάται κανείς τον καθηγητή ο οποίος είχε την δυνατότητα πέρα απ' τα μαθήματα, να του πει και κάτι άλλο.**

Θυμάμαι έναν καθηγητή στην Αθήνα ο οποίος ένα πρωί μάζεψε όλο το σχολείο έξω, νομίζω ήταν η

αρχή της σχολικής χρονιάς, και μας μίλησε για την Μικρασιατική καταστροφή και όλοι στο προαύλιο αρχίσαμε να κλαίμε. Εμείς τότε δεν μαθαίναμε στο σχολείο τι είχε γίνει το 1922, ήταν απ' τα θέματα ταμπού.

Κάτι τέτοιο είναι πιο έντονο.

Συν: Υπήρχε κάποιος καθηγητής που αντιπαθούσατε και γιατί;

Σ.Χ.: Ναι, υπήρχαν κάποιοι καθηγητές οι οποίοι παρότι δεν ήταν ιδιαίτερα καλοί στο μάθημα, το κάλυπταν αυτό με κάποια υπερβολική αυστηρότητα στις απαιτήσεις τους. Θα μου πεις απ' την άλλη μεριά στους καθηγητές που ήταν μέτριοι στην δουλειά τους και όχι πολύ αυστηροί, τους κάναμε καζούρα. Προτιμούσαμε βέβαια να κάνουμε σε κάποιον εμείς καζούρα παρά να μας κάνει αυτός..

Συν: Δηλαδή αντιπαθούσατε αυτούς που δεν ήταν καλοί και ήταν υπερβολικά αυστηροί, αλλά δεν αντιπαθούσατε αυτούς που δεν ήταν καλοί αλλά δεν ήταν και υπερβολικά αυστηροί;

ΣΧ: Ναι, προφανώς, γιατί οι δευτεροί δεν μας δημιουργούσαν και πρόσθετο πρόβλημα

Συν: Τελικά αν κάνατε έναν απολογισμό των μαθητικών σας χρόνων τι θα λέγατε ότι έμεινε πιο έντονα χαραγμένο στην μνήμη σας;

Σ.Χ.: Θα έλεγα ότι περισσότερο θυμάμαι τα χρόνια του δημοτικού λόγω της ιδιομορφίας τους – ήταν μονοτάξιο σχολείο σε ένα μικρό χωριό και η κοινωνική συναναστροφή ήταν πιο έντονη. Θυμάμαι ότι ακόμα και τα μαθήματα των θρησκευτικών, που μετά στο γυμνάσιο ήταν λίγο βαρετά, στο δημοτικό επειδή συνδέονταν με την ζωή την ίδια μέσα στο χωριό είχαν άλλο ενδιαφέρον, π.χ. θυμάμαι ότι τα Χριστούγεννα πηγαίναμε σαν σχολείο και λέγαμε τα κάλαντα στα σπίτια ή ότι την Μεγάλη Εβδομάδα ψέλναμε στο σχολείο τους ύμνους της κάθε ημέρας και ιδιαίτερα μας άρεσε να ψέλνουμε τον επιτάφιο ύμνο την Μεγάλη Παρασκευή.

Όλα τα πράγματα, ακόμα και οι εκδρομές που πηγαίναμε σαν σχολείο, γινόντουσαν με έναν τρόπο δεμένο με τις κοινωνικές δραστηριότητες που ήταν ωραίο, μας άρεσε!

* Ψυχολόγος